

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.о. ректора ДБТУ

Руслан ТИХОНЧЕНКО

«13» травня 2022 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
для здобуття ступеня освіти магістр
на основі ступенів освіти бакалавр, магістр/освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліст

Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Міжнародна економіка

Харків 2022

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
1. Вимоги до рівня підготовки вступників.....	5
2. Зміст фахового вступного випробування у розрізі дисциплін.....	7
3. Критерії оцінювання фахового вступного випробування.....	27
4. Порядок проведення фахового вступного випробування.....	28
Рекомендована література.....	29

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А Зразок «Екзаменаційний білет».....	32
--	----

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фахове вступне випробування – форма вступного випробування для вступу на основі здобутих раніше ступенів освіти, що передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми певного рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

На навчання за програмою підготовки магістра за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини (освітня програма Міжнародна економіка) можуть вступати особи, які отримали диплом бакалавра, магістра (спеціаліста) з відповідної або іншої спеціальності та продемонстрували достатній рівень знань з тем, перелік яких винесено для оцінювання підготовленості вступника для здобуття вищої освіти.

Для проведення конкурсних фахових вступних випробувань на навчання на здобутих раніш ступенів освіти бакалавр, магістр; освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, наказом ректора ДБТУ створюються фахові атестаційні комісії, діяльність яких регламентується Положенням про приймальну комісію вищого навчального закладу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2015 року №1085 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 4 листопада 2015 року за № 1351/27796.

Фахове вступне випробування проводиться фаховою атестаційною комісією за програмою, затвердженою ректором ДБТУ.

Програма фахового вступного випробування складена для вступників, які вступають на навчання до Державного біотехнологічного університету за освітньо-професійною програмою магістр за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини та передбачає оцінку базових знань осіб, що мають здобутий освітній ступінь бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, за темами фахових дисциплін, які дають можливість оцінити загальний рівень підготовки вступників до навчання за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань вступників під час вступу на навчання за ступенем освіти магістр за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Мета вступного фахового випробування полягає в комплексній перевірці знань вступників, отриманих ними в результаті вивчення дисциплін та оцінці відповідності цих знань вимогам до навчання за ступенем магістр на спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини та допуску до участі у конкурсному відборі.

Умови проведення вступних випробувань. Фахові вступні випробування проводяться в усній формі, у вигляді іспиту, в підготовленій аудиторії. Іспит в усній формі проводиться не менше, ніж двома членами комісії з кожним вступником, яких призначає голова фахової комісії згідно з розкладом у день іспиту. Під час іспиту члени комісії відмічають правильність відповідей в аркуші усної відповіді, який по закінченні іспиту підписується вступником та членами відповідної комісії. Інформація про результати іспиту оголошується вступникові в день його проведення.

Змістовно-методичне забезпечення вступних випробувань здійснюють науково-педагогічні працівники профільних кафедр.

1. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

До проходження фахового вступного випробування допускаються вступники, які виконали повністю навчальний план за освітніми ступенями бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста й отримали диплом за відповідною або іншою спеціальністю.

Вступник повинен знати:

- визначення основних понять міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин;
- роль і механізми функціонування міжнародних організацій, механізм сутність, закономірності діяльності їх основних блоків;
- сутність та особливості форм міжнародного маркетингу, механізм формування ефективного міжнародного маркетингового комплексу;
- складові системи організаційно-економічних та регулятивних взаємовідносин суб'єктів господарювання в процесі розвитку форм міжнародної економічної діяльності України;
- основи функціонування світової фінансової системи, сутність, чинники, тенденції розвитку світового фінансового середовища;
- закономірності взаємодії країн різної державної належності в сфері міжнародного бізнесу.

Вступник повинен вміти:

- вільно володіти термінологією за фахом;
- виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції;
- використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин;
- виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку;
- здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них;
- Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі;
- визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними;
- проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах;

- застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

2. ЗМІСТ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ У РОЗРІЗІ ДИСЦИПЛІН

Програма фахового вступного випробування для зарахування на навчання за ступенем освіти магістр за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини містить основні питання за наступними темами:

РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1. Сутність, види і механізм функціонування міжнародних організацій

Система принципів, інституційно-правових структур, інструментів та методів управління МЄВ. Причини виникнення і місце міжнародних організацій в системі регулювання міжнародних економічних відносин. Історія виникнення та етапи розвитку міжнародних організацій. Сутність сучасної міжнародної організації.

Проблеми класифікації міжнародних організацій. Базові критерії типізації міжнародних організацій: членство держав, географічне охоплення, компетенція. Функції міжнародних організацій. Синтезовані (змішані) класифікації міжнародних організацій.

Міжнародно-правові системи в регулюванні міжнародних відносин та їх взаємодія з національними правовими системами. Право міжнародної організації та його джерела. Правові норми, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій: внутрішнє, зовнішнє право. Принципи перерозподілу повноважень між організаціями та їх членами. Побудова міжнародних організацій на принципі суверенної рівності держав-членів. Поняття та особливості наднаціональної міжнародної організації.

Термін «рішення міжнародної організації» та його визначення. Класифікація рішень міжнародних організацій за критеріями юридичної сили, адресату, географічної спрямованості, методом їх прийняття і сферою питань, до яких належить рішення. Основні етапи процедури прийняття рішень. Процедура прийняття рішення та її характеристика. Методи прийняття рішень, що застосовуються у практиці діяльності міжнародних організацій, та їх види (одностайний, мажоритарний (за більшістю голосів), консенсусний, метод «зважених» голосів). Технічний прийом прийняття рішення, як техніка реалізації методу. Спеціальні технічні процедури прийняття рішень (акламація, голосування, консенсус).

Міжнародні службовці у міжнародних організаціях. Статус міжнародного службовця та основні ознаки, що його визначають. Інститут постійних представництв при міжнародних організаціях. Визначення постійного представництва країни відповідно до Віденської Конвенції про представництво держав у їхніх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру (1975 р.). Функції та повноваження постійних представництв.

Сутність, види та функції міждержавних організацій. Способи та процедури утворення міждержавних організацій. Основні типи органів у

структурі міждержавних організацій, що забезпечують їх функціонування. Порівняння організаційних структур різних організацій. Міждержавні економічні організації загальної компетенції. Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та її діяльність. Характеристика органів ОЕСР. Консультативні групи держав.

Хронологія і цілі створення Європейського Союзу (ЄС). Основні органи ЄС та їх характеристика. Європейська асоціація вільної торгівлі: мета, організаційна структура та діяльність. Інші інтеграційні об'єднання Європи (ЄЕП, ЦЄІ). Міждержавні організації країн Східної Європи. Історія, мета створення, склад, механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій Азійсько-тихоокеанського регіону та Арабського світу. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА): угоди про створення, механізм функціонування. Історія, мета створення, склад та діяльність міждержавних організацій латиноамериканського регіону. Історія, мета створення, склад, механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій Африканського регіону.

Сутність і види міжнародних неурядових економічних організацій. Організаційні структури та форми діяльності. Правова основа механізму взаємодії неурядових та міжурядових організацій.

Європейське товариство з вивчення громадської думки та маркетингових досліджень. Міжнародна асоціація економічних наук. Міжнародний кооперативний альянс. Європейський діловий конгрес. Римський клуб. Дакарський клуб.

ООН як головний світовий центр координації зусиль з розвитку міжнародного співробітництва. Історія створення, цілі та принципи діяльності ООН. Порядок вступу до ООН згідно Статуту. Формування бюджету та програм ООН. Проблеми в діяльності ООН та основні напрями її реформування.

Принципова схема структури ООН. Генеральна Асамблея ООН як головний політичний консультативний орган. Рада Безпеки як орган відповідальності за підтримання міжнародного миру і безпеки. Економічна і Соціальна Рада як головний орган з координації економічної діяльності ООН та спеціалізованих установ, пов'язаний з ООН. Рада з Опіки ООН як орган спостереження за управлінням підопічними територіями. Міжнародний Суд як головний судовий орган. Секретаріат як адміністративний орган.

Регіональні економічні комісії ООН у системі координації МЄВ. Програми і робочі органи ООН. Спеціалізовані установи ООН. Автономні організації, що виступають під егідою ООН.

1.2. Міжнародні торговельні і валютно-кредитні організації

Система міжнародних організацій, пов'язаних з організацією та регулюванням міжнародної торгівлі: міжнародні, глобально-універсальні, галузеві. Генеральна асоціація з тарифів та торгівлі (ГАТТ): історія створення, зміст і структура статей. Організаційна структура, функції та принципи

діяльності ГАТТ. Міжнародні багатосторонні торговельні переговори (раунди). Результати Уругвайського раунду ГАТТ.

Угода про створення СОТ. Умови щодо членства країн у СОТ, принципи діяльності, організаційна структура. Приєднання до СОТ.

Загальна характеристика основних глобально-універсальних торговельних організацій. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД): структура та функції. Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ): підготовка і прийняття конвенцій з уніфікації міжнародного торговельного права. Міжнародний торговельний центр (МТЦ): основні цілі та напрями діяльності. Міжнародна торговельна палата (МТП): функції та глобальність. Всесвітня митна організація (ВМО), як організація з гармонізації та уніфікації митних систем. Бюро міжнародних виставок (БМВ), як організація з впорядкування проведення міжнародних торговельно-промислових виставок. Спілка міжнародних ярмарків (СМЯ), як об'єднання постійних ярмаркових комітетів або установ.

Загальна характеристика міжнародних товарних організацій. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК): історія створення, цілі, організаційна структура та фонди міжнародного розвитку.

Загальна характеристика ключових міжнародних фінансових Бреттон-Вудських інститутів та регіональних банківських установ. МВФ: історія виникнення, цілі та функції. Організаційна і фінансова структура МВФ. Напрями діяльності і умови надання кредитів. Проблеми в діяльності МВФ.

МБРР: загальна характеристика, цілі створення, організаційна структура. Напрями діяльності, кредити, джерела фінансових ресурсів МБРР. Джерела формування і напрями використання прибутку банку.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) як філія МБРР, що надає фінансову підтримку найменш розвинутим країнам світу. Міжнародна фінансова корпорація (МФК) як найбільший у світі інвестор у приватний сектор. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ) як гарант іноземних інвестицій у виробничу сферу. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС) як основна організація з урегулювання конфліктів між іноземними інвесторами та місцевими урядами.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР): історія створення, цілі та функції. Фінансові ресурси, умови, види, об'єкти та напрями фінансування ЄБРР. Європейський інвестиційний банк. Чорноморський банк торгівлі і розвитку. Загальна характеристика регіональних банків розвитку Американського, Азійського, Африканського та Арабського регіонів.

Банк міжнародних розрахунків (БМР): мета створення, організаційна структура, функції, напрями діяльності. Характеристика Паризького і Лондонського клубу кредиторів з регулювання державної і приватної зовнішньої заборгованості.

Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу. Участь України в ООН. Діяльність організацій та установ ООН в Україні. Україна і міжнародні організації з регулювання світової торгівлі. Процес приєднання України до СОТ. Проблеми адаптації економіки та законодавства

України до вимог СОТ. Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними валютно-кредитними організаціями. Україна в МВФ: економічна співпраця. Програми діяльності МБРР в Україні. Україна та ЄБРР: реалії та перспективи.

Україна та ЄС: етапи приєднання та стратегія розвитку співробітництва. Співробітництво з міждержавними організаціями: ЦЄІ, ОЧЕС, ГУАМ, СНД, РДБМ, ЄврАзЕС.

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

2.1. Формування фінансових потоків в умовах глобалізації

Міжнародні фінанси як економічна категорія. Призначення (функції) міжнародних фінансів. Класифікація фінансових операцій. Міжнародні фінансові потоки. Система грошових відносин, що формує міжнародні фінанси. Генезис та становлення міжнародних фінансів та ринку капіталу (XVIII ст. – 1914 р.); кредити, займи та борги у період світових війн (1914-1945 рр.); міжнародні фінанси в умовах золотовалютного стандарту (1944-1973 рр.). Сучасний стан (1971-теперішній час) міжнародного фінансування.

Поняття фінансового центру, його функції основні вимоги до світового фінансового центру. Характеристика світових фінансових центрів – Лондонського, Нью-Йоркського, Токійського, світових фінансових центрів, що розташовані в Європі. Фінансові центри на периферії світового господарства. Інформаційні агентства світових фінансових центрів, їх роль в управлінні світовими фінансовими потоками.

Поняття та концепції економічної глобалізації. Особливості та основні напрямки розвитку економічної глобалізації. Показники ступеня глобалізації світової економіки. Глобалізація – якісно новий етап розвитку інтернаціоналізації господарського життя. Поняття та передумови виникнення фінансової глобалізації. Етапи розвитку фінансової глобалізації.

Взаємозв'язок глобалізації світової економіки з глобалізацією національних корпорацій. Загальна характеристика та тенденції розвитку світових процесів транснаціоналізації. Показники рівня транснаціоналізації. Роль, основні показники діяльності ТНК у глобальній світовій економіці. Глобальні стратегії розвитку ТНК. Роль транснаціональних банків (ТНБ) у розвитку глобалізації.

Характеристика фінансової глобалізації. Основні фактори виникнення та розвитку. Суб'єкти фінансової глобалізації. Поняття, загальна характеристика та особливості глобального фінансового ринку. Еволюція форм глобального фінансового ринку. Чинник фінансової глобалізації. Економічні та соціальні наслідки: позитивні та негативні ефекти.

Трансграничні злиття. Концентрація, централізація капіталу. Розвиток приватної пенсійної системи в Латинській Америці та Європі. Фактори стимулювання розвитку банківської системи розвинутих країн та тих, що розвиваються. Державне та ринкове регулювання фінансової консолідації

розвинутих країн та тих, що розвиваються. Рівень ринкової капіталізації банків з ринковою економікою, що тільки починає формуватися. Процес консолідації банків Азійських країн, Латинської Америки, країн Центральної та східної Європи. Консолідація біржової та позабіржової торгівлі. Роль Інтернет-технологій у розвитку глобальної фінансової системи.

Поняття та загальна характеристика зовнішньої заборгованості. Зовнішній борг як основний елемент макроекономічної політики країни. Методологія розрахунку зовнішнього боргу. Структура довгострокового боргу. Основні аналітичні показники виміру зовнішньої заборгованості. Сучасна структура світової заборгованості. Показники платоспроможності щодо обслуговування зовнішнього боргу, які використовує Світовий банк. Основні індикатори заборгованості. Класифікація країн за рівнем заборгованості розроблена Світовим банком. Відносні показники зовнішньої заборгованості як елемент об'єктивної оцінки платоспроможності країни та її здатності обслуговувати зовнішній борг.

Сальдо поточного платіжного балансу – найважливіший показник зовнішньоекономічного стану країни. Фактори незбалансованості поточних розрахунків країн. Чиста кредитна позиція балансу заощаджень та інвестицій. Поняття та характеристика норми чистого кредитування. Норми заощаджень, інвестицій та чистого кредитування світу, розвинутих країн та нових індустриальних країн Південно-Східної Азії (НПС ПСА). Норми заощаджень, інвестицій та чистого кредитування країн що розвиваються та з трансформаційною економікою.

Причини виникнення міжнародної боргової кризи. Диференціація країн, що розвиваються по борговому фактору та платоспроможності. Чисті кредитори, чисті боржники, кризові країни за визначенням МВФ. Класифікація зовнішніх боргів та платежів країн, що розвиваються за їх платоспроможністю. Структура та динаміка зовнішніх боргів та платежів. Плани та практика подолання боргової кризи. Перший етап управління кризою (1982 р. – жовтень 1985 р.). План Бейкера та інші (жовтень 1985 р. – березень 1989 р.). Антикризові концепції та програми країн-боржників.

Поняття та напрями реструктуризації боргу. Шляхи реструктуризації боргу. Вторинний ринок зовнішніх боргів. План Брейді та облігації Брейді – початок сучасного етапу боргової політики Заходу (березень 1989 р. – 2001 р.). Реорганізація офіційного зовнішнього боргу країни. Торонтські, Г'юстонські, Лондонські, Неапольські, Ліонські умови застосування пільгового погашення кредитів, а також Ініціатива ШРС.

Основні причини виникнення надвірних і неоплатних боргів найбідніших країн. Діяльність Паризького клубу щодо реструктуризації боргів. Програми допомоги НІК ПСА найбіднішим країнам. План Міттерана. Неокласичний варіант Лондонських умов. Переоформлення боргів Паризькому клубу з низьким рівнем розвитку та надмірною заборгованістю. Нова стратегія зниження рівня бідності (Poverty Reduction and Growth Facility – вересень 1999 р.)

Аналітичні показники розвитку країн з перехідною економікою. Основні показники економічних перетворень та рівня інтеграції у світове господарство. Чисте зовнішнє фінансування країн з перехідною економікою. Роль МВФ у офіційному фінансуванні перехідних країн. Методи врегулювання зовнішньої заборгованості країн Центральної та Східної Європи. Проблеми врегулювання зовнішніх боргів країн СНД. Боргова криза України 2000 року.

Вплив МВФ та Світового банку на здійснення структурних трансформацій. Фінансова, консультаційна та інші види допомоги МВФ та МБРР у здійсненні приватизації та укріпленні приватного сектору. Передумови зародження перших національних валютно-фінансових систем. Становлення системи монометалізму. Гроші – як елемент світової валютно-фінансової системи. Виникнення паперових грошей. Розвиток банків та банківської діяльності. Формування національних банківських систем. Фактори інтеграції світового ринку та розвитку валютно-фінансових відносин.

Поняття економічних категорій «валюта» та «гроші». Міжнародна регіональна валюта. Місце та роль міжнародних валютних відносин у системі міжнародних економічних відносин. Національна валютна система, її структурні елементи, загальна характеристика. Світова валютна система. Структурні елементи: світовий грошовий товар, валютний курс, валютні ринки та міжнародні валютно-фінансові організації.

Перша світова валютна система – система золотого стандарту (золотого монометалізму). Золотий стандарт – як класична система золотого монометалізму. Переваги та недоліки золотомонетного, золотозливкового та золотовалютного стандартів. Система золотозливкового стандарту – перехідна форма золотого стандарту. Друга світова валютна система – система золотодев'язного стандарту: загальна характеристика та умови успішного функціонування. Основні особливості валютної кризи. Основні вимоги до світової валютної системи. Створення та основні характеристики Бреттон-Вудської валютної системи. Основні функції, завдання та характеристики діяльності міжнародного валютного фонду (МВФ). Створення спеціальних прав запозичення (СПЗ). Причини і форми прояву кризи Бреттон-Вудської валютної системи. Розпад Бреттон-Вудської валютної системи. Основні положення Кінгстонської валютної системи. Переваги створення нової системи. Сучасний етап продовження створення Кінгстонська Ямайської валютної системи як перехід від доларового стандарту до багато валютного.

Поняття та сутність євровалюта. Види євровалют. Євровалютні ринки та їх особливості. Природа євровалютного ринку. Мотивація учасників євровалютних ринків.

Зародження та становлення євро євровалютного ринку (1950-1974 рр.). Фактори швидкого зростання ринку євровалют. Правила ФРС США. Нові правила розвитку євродоларового ринку. Євровалютні ринки в епоху нафтових шоків, боргової кризи (1974-1989 рр.) та у 1990-ті рр. Відміна валютно-фінансових обмежень в США як фактор розвитку євровалютного ринку. Розвиток євровалютного ринку в період економічної кризи 1980-1990 рр.

Створення євровалютного офшорного ринку. Розвиток та обсяги євровалютного ринку в 1990 рр.

Створення Європейської валютної системи (ЄВС). Складові ЄВС. Необхідні передумови формування Економічного і валютного союзу (ЕВС). Перехід на єдину валюту країн ЄС. План поетапного введення євро та створення структур Європейського центрального банку. Проблеми просування до валютного союзу. Роль Європейського центрального банку в становленні ЄС. Основні вимоги ЄС до фінансово-економічних показників країн, що бажають використовувати євро. Переваги переходу країн ЄС до єдиної валюти. Перспективи співпраці України з країнами Єврозони.

Поняття та особливості міжнародних комерційних розрахунків. Суб'єкти міжнародних розрахункових операцій. Чинники, що зумовлюють стан міжнародних розрахунків. Валютно-фінансові умови контракту. Умови здійснення платежу. Порядок організації розрахунків за міжнародними угодами.

Фактори, що впливають на вибір форм міжнародних розрахунків при здійсненні міжнародних торговельних операцій. П'ять основних форм розрахунків у міжнародній торгівлі та банківської практики, їх загальна характеристика: авансовий платіж, банківський переказ, акредитив, інкасо.

Стандартна структура платіжного балансу п'ятого видання Рекомендацій. Компоненти платіжного балансу. Характеристика та склад I-го розділу платіжного балансу – рахунок поточних операцій. Характеристика та склад II-го розділу – рахунок операцій з капіталом і фінансовими інструментами.

Теоретичні принципи бухгалтерського обліку. Основні правила запису у платіжному балансі. Концепція виміру загального сальдо платіжного балансу. Основна мета складання платіжного балансу. Альтернативні концепції виміру сальдо платіжного балансу. Поняття та види економічної рівноваги платіжного балансу.

Поняття, інструменти та основні функції міжнародного фінансового ринку. Поняття світового фінансового ринку. Взаємозв'язок національного, міжнародного і світового фінансового ринку. Класифікація факторів, що визначають участь національних фінансових ринків у операціях міжнародного фінансового ринку. Сегменти міжнародного фінансового ринку. Структура міжнародного фінансового ринку за суб'єктами. Особливості розвитку та функції міжнародного фінансового ринку.

Становлення міжнародного фінансового ринку до другої половини XIX століття. Характеристика етапів розвитку міжнародного фінансового ринку. Перший етап (60-ті рр. XIX ст.) – розвиток зовнішньої торгівлі, поява міжнародного фінансового ринку. Другий етап (50-ті рр. XX ст.) – інтернаціоналізація операцій національних кредитів; (60-ті рр.) – формування міжнародного кредитного ринку. Третій етап (70-ті рр.) – формування міжнародного ринку довгострокових капіталів та міжнародного інвестиційного ринку, перегулювання національних фондових ринків, створення фондового міжнародного ринку; (80-ті рр.) – швидке зростання транснаціональних корпорацій та банків, розширення міжнародного фондового, кредитного та

інвестиційного ринків, систематизація операцій на міжнародному страховому ринку. Четвертий етап (90-ті рр.) – бурхливе зростання фондового сегменту міжнародного фінансового ринку, формування ринку деривативів; (XXI ст.) – розвиток ринку деривативів.

Глобалізація як основна тенденція функціонування міжнародного фінансового ринку. Лібералізація міжнародних фінансових процесів. Широкомасштабна диверсифікація операцій учасників міжнародного фінансового ринку. Інтеграція та конвергенція. Посилення конкуренції між транснаціональними компаніями, глобальними фінансовими інститутами, банками та небанківськими установами за фінансові ресурси. Зростання обсягу угод по злиттю та поглинанню фінансових інститутів на міжнародному фінансовому ринку. Міжнародна регіоналізація. Відсутність дієвої, ефективної системи регулювання ринку.

Поняття міжнародного валютного ринку. Особливості сучасного міжнародного валютного ринку. Розвиток валютних інструментів угод на міжнародному валютному ринку. Передумови виникнення та розвиток міжнародного валютного ринку. Основні структурні складові міжнародної валютної системи. Валютні компоненти міжнародного валютного ринку.

Поняття міжнародного валютного ринку; класифікація функцій міжнародного валютного ринку. Характеристика загальних функцій міжнародного валютного ринку. Характеристика спеціальних функцій міжнародного валютного ринку. Валютні ризики та їх хеджування.

Класифікація структури міжнародного валютного ринку. Основні характеристики ф'ючерсного і форвардного міжнародних валютних ринків. Ф'ючерсний контракти. Форвардний контракт. Аналіз структури учасників міжнародного валютного ринку. Класифікація структури учасників міжнародного валютного ринку.

Поняття валютного курсу. Закон єдиної ціни. Теорії абсолютного та відносного паритету купівельної спроможності. Концепція паритету валютних ставок. Поняття конвертованості валюти. Валютні обмеження. Класифікація конвертує мості. Режими валютних курсів. Ринковий курс, курс покупця та продавця. Котирування валюти. Методи аналізу та прогнозування валютних курсів. Основні види операцій на МВР. Валютні конверсійні операції.

Характеристика тенденцій розвитку міжнародного валютного ринку. Роль міжнародних торгово-розрахункових систем у формуванні глобальної інфраструктури МВР. Канали міжнародного руху валютних засобів. Фактори впливу на розвиток міжнародного валютного ринку. Перспективи розвитку міжнародного валютного ринку.

2.2. Міжнародні валютно-фінансові відносини та процеси міжнародної економічної інтеграції

Поняття, функції та роль міжнародного фондового ринку. Основні економічні ознаки існування міжнародного фондового ринку. Міжнародні центри фондової торгівлі. Міжнародний біржовий фондовий ринок.

Позабіржовий сегмент. Основні функції міжнародного фондового ринку. Негативні прояви розвитку міжнародного фондового ринку. Структура міжнародного фондового ринку. Інфраструктура міжнародного фондового ринку. Класифікація учасників міжнародного фондового ринку. Склад провідних учасників міжнародного фондового ринку. Ліцензування професійної діяльності на фондовому ринку. Контингент приватних володарів цінних паперів. Інституційні інвестори. Хеджові фонди.

Інструменти міжнародного фондового ринку, перспективи і можливості, вимоги та особливості функціонування. Характеристика міжнародних цінних паперів як інструменту міжнародного фондового ринку. Види міжнародних цінних паперів, їх загальна характеристика. Механізм формування та обігу міжнародних цінних паперів.

Класифікація та загальна характеристика видів операцій, що здійснюються на міжнародному фондовому ринку. Торговельні операції. Міжнародні інвестиційні операції. Операції хеджування. Спекулятивних операції. Операції хеджування. Операції репо. Кредитування цінними паперами.

Основні тенденції розвитку міжнародного фондового ринку. Динаміка міжнародного фондового ринку. Поширення торгівлі похідними інструментами. Концентрація капіталу. Генерація нових фінансових інструментів. Комп'ютеризація міжнародного фондового ринку. Розширення географії торгівлі цінними паперами. Моделі інтеграційних відносин між організаторами торгівлі цінними паперами.

Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах. Характеристика міжнародного банківського кредиту. Форми та види міжнародного банківського кредиту. Функції міжнародного банківського кредиту. Фактори поширення кредитних відносин у міжнародній сфері. Міжнародний кредитний ринок. Боргові зобов'язання. Комерційний та фінансовий кредит. Факторинг. Форфейтинг. Лізинг.

Поняття «світовий фінансовий ринок». Валютно-фінансові умови банківського кредиту. Платіжні умови банківського кредиту. Елементи вартості міжнародного банківського кредиту. Мінімізація кредитних, валютних, регіональних та інших ризиків.

Характеристика сучасного стану світового ринок банківських єврокредитів. Роловерні та синдиговані єврокредити.

Загальна характеристика та закономірності розвитку міжнародного ринку дорогоцінних металів. Міжнародний ринок дорогоцінних металів як складова фінансового ринку. Функції та структура ринку дорогоцінних металів. Формування та розвиток світового ринку золота, срібла та платини. Перспективи розвитку ринку дорогоцінних металів.

Сучасний стан та тенденції розвитку українського ринку дорогоцінних металів. Формування та розвиток українського ринку золота. Формування та розвиток українського ринку срібла. Формування та розвиток українського ринку платини. Шляхи покращення функціонування ринку дорогоцінних металів в Україні.

Характеристика сучасного стану світового ринку деривативів. Структура та динаміка світового ринку деривативів. Основні цілі залучення фінансових деривативів. Структура міжнародного ринку деривативів. Учасники міжнародного ринку похідних цінних паперів. Інструменти міжнародного ринку деривативів. Порівняльна характеристика позабіржової та біржової торгівлі ринків похідних цінних паперів.

Поняття «дериватів». Основні функції та структура міжнародного ринку деривативів. Класифікація міжнародного ринку деривативів. Механізми регулювання міжнародного ринку цінних паперів. Регулювання емісії цінних паперів. Специфіка процентних деривативів. Екзотичні опціонні контракти.

Міжнародний ринок деривативів в структурі світового фінансового ринку. Поняття «Лeverедж». Деривативний лeverидж. Сек'юритизація. Інтернаціоналізація ринків цінних паперів. Взаємопроникнення ринку деривативів із іншими ринками капіталів. Регулювання міжнародного ринку деривативів.

Концептуальний зміст та тенденції розвитку транснаціональних компаній. Кодекс поведінки ТНК. Рейтинги найбільших компаній світу: рейтинг «Файненшл Тайме» за рівнем капіталізації, рейтинг «Форчун» за обсягом продажів, рейтинг «Форбс» за рівнем прибутку, рейтинг ЮНКТАД за індексом транснаціоналізації. Фінансові потоки транснаціональних компаній. Основні ресурси транснаціональних компаній. Типологія ринкових стратегій ТНК: міжнародна стратегія, глобальна стратегія, транснаціональна стратегія, стратегії оптимізації фінансових потоків. Управління фінансовими потоками транснаціональних компаній. Методи оптимізації руху поточних фінансових потоків транснаціональних компаній. Методи інтенсифікації вхідних фінансових потоків. Характеристика взаємних платежів між дочірніми фірмами. Неттингові платежі.

Мотиви залучення ТНК фінансових ресурсів на міжнародному ринку. Класифікація та характеристики зовнішніх фінансових ресурсів. Комплексна оцінка залучення зовнішніх ресурсів фінансування транснаціональних компаній.

Транснаціоналізація як особливість сучасного етапу розвитку світового господарства. Посилення процесів спеціалізації та кооперації між підприємствами різних країн, посилення взаємозв'язку і взаємозалежності національних економік наслідок діяльності ТНК. Валютні схеми залучення фінансових ресурсів. Класифікація зовнішніх кредитних ресурсів. Інструменти залучення фінансових ресурсів на міжнародному ринку.

Визначення й класифікації міжнародної банківської операції. Поняття «міжнародного банку». Організаційно-структурні підрозділи міжнародного банку: Фактори визначення ефективної форми присутності міжнародного банку на закордонних ринках і міжнародних фінансових центрах. Структура міжнародних фінансових ринків. Міжнародні фінансові центри. Банківські офшорні зони. Історія розвитку МБД. Аналіз банкрутств найбільших міжнародних банківських установ.

Міжнародне банківське регулювання та нагляд: поняття, причини виникнення, мета, відмінність від національного банківського регулювання. Історія розвитку міжнародних, міждержавних структур по банківському регулюванню й нагляду у XX столітті. Склад учасників, мета створення структур, завдання в області банківського регулювання.. Провідні моделі організації міжнародного банківського регулювання й нагляду: модель Базельського комітету та модель Європейського союзу, їхні загальні та відмінні риси.

Характеристика сучасного світу та середовища міжнародної економіки. Міжнародне оподаткування. Податкові системи в промислово розвинутих країнах та країнах, що розвиваються. Податкова система України. Прямі та непрямі податки. Податок на прибуток підприємств. Податок на додану вартість. Оподаткування фізичних та юридичних осіб. Збори в державні цільові фонди.

Причини виникнення подвійного оподаткування. Договори про уникнення подвійного оподаткування. Моделі податкових договорів ОЕСР та ООН. «Шопінг» податкових угод.

Загальні принципи міжнародного страхування та особливості його функціонування і взаємодії з іншими елементами міжнародного фінансового ринку. Поняття основних суб'єктів міжнародного страхового ринку. Правові основи страхової діяльності. Страховий нагляд і умови ліцензування страхової діяльності. Поняття ризиків страхування та класифікація ризиків.

Класифікація фінансових ризиків. Етапи процедури ризик-менеджменту: ідентифікація, оцінка, фінансування та запобігання ризику. Рейтинги міжнародного фінансового ринку. Систематичні (ринкові) та несистематичні ризики.

Принцип управління міжнародними ризиками. Моделі та методи управління фінансовими ризиками на міжнародному фінансовому ринку. Методи та інструментарій управління валютними ризиками на міжнародному валютному ринку. Інструменти управління ліквідністю банку. Методи управління ризиками на міжнародному страховому ринку. Інструменти саморегулювання учасників МФР.

Аналіз трансформаційних процесів в Україні. Перепони інтеграції України до світової фінансової системи. Значення іноземного інвестування для соціально-економічного розвитку країни. Пріоритетні напрями інтеграції України в систему міжнародних фінансів.

Характеристика економічних реформ та трансформація грошово-валютної системи України. Становлення валютного і фінансового ринку України. Суб'єкти та структура валютного ринку України. Функції Національного Банку України. Сучасні проблеми функціонування національної валюти.

Інтенсифікація співпраці України із фінансовими організаціями. Співробітництво України з МВФ: загальна характеристика, етапи та тенденції розвитку. Співробітництво України зі Світовим банком: загальна характеристика, етапи та тенденції розвитку. Загальна характеристика

співпраця України з ЄБРР. Загальна характеристика співпраці України з ЄС. Співробітництво України з іншими фінансовими інституціями.

Кредитні відносини України. Формування валових міжнародних резервів України. Управління міжнародною платоспроможністю України. Динаміка зовнішнього боргу України. Розробка оптимальної стратегії взаємодії національної економіки зі світовим господарством.

РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНИЙ МАРКЕТИНГ

3.1. Основи міжнародного маркетингу

Основні положення міжнародного маркетингу. Сутність міжнародного маркетингу як економічної категорії. Принципи міжнародного маркетингу. Функції міжнародного маркетингу: дослідження ринку, планування, покупка, оцінка, просування, транспортування, збереження і продаж продуктів. Міжнародний маркетинговий мікс. Маркетинг як філософія організації господарської діяльності. Концепція інтегрованого маркетингу.

Основні відмінні риси внутрішнього та міжнародного маркетингу за фазами процесу реалізації маркетингу: вивченням ринку за допомогою спостереження й аналізу; вивченням попиту, конкуренції, посередників, а також середовища – законодавчої, технічної, економічної, соціокультурної; визначенням комерційної пропозиції; реалізації товарів і послуг завдяки проведенню рекламної і збутової політики.

Інтернаціоналізація – це явище в маркетингу, що виникає унаслідок взаємозалежності ринків як результат глобалізації. Етапи розвитку підприємства обумовлені міжнародною маркетинговою діяльністю. Етапи розробки товарної політики на глобальному рівні.

Нові пріоритети міжнародного маркетингу. Основні характеристики привабливості експортних ринків. Класифікація за господарською діяльністю: промислові, транспортні, торгові, страхові, інжинірингові, лізингові, туристичні. Класифікація за правовим статусом: одноособові і партнерські. Основні види міжнародних корпорацій. Імпортний маркетинг. Експортний маркетинг. Зовнішньоекономічний маркетинг. Транснаціональний маркетинг. Мультирегіональний маркетинг. Глобальний маркетинг.

Міжнародне економічне співробітництво. Інтернаціоналізація міжнародної економічної діяльності. Міжнародні науково-технічні відносини. Спільні підприємства. Поняття «іноземні інвестиції». Класифікація іноземних інвестицій. Типи іноземних інвестицій та форми прямих іноземних інвестицій.

Основні групи факторів середовища міжнародного маркетингу: економічні, культурні і соціальні, правові і політичні.

Основні показники економічного розвитку країн: валовий національний продукт (ВНП); валовий внутрішній продукт (ВВП). Класифікація країн на різних етапах економічного розвитку. Типи країн за господарською структурою: країни з економікою типу натурального господарства; країни-експортери сировини; промислово розвиваються країни; промислово розвині

країни. Соціально-економічний імідж країни та показники оцінки. Діловий імідж країни. Фактори інвестиційної привабливості країн.

Сутність поняття «культура». Абстрактні та матеріальні елементи культури. Основні фактори культури суспільства. Особливості культури як зовнішнього фактору споживчого поведіння.

Маркетингові стратегії. Дослідницькі методи ідентифікації культурних цінностей. Метод LOV (List of values). Контент-аналіз. Спостереження і польові дослідження. Опитування респондентів. Класифікація культурних цінностей. Основні показники культурного середовища міжнародного маркетингу. Вплив показників культурного середовища на прийняття маркетингових рішень.

Національні кроскультурні варіації. Основні відмінні риси народів різних культур. Реактивні культури (слухаючі).

Стратегії комунікативної взаємодії на підприємстві. Стратегія «Спільно виношувати бачення». Стратегія «Осмислена комунікація». Стратегія «Ясна позиція підприємства з урахуванням можливих стратегій роботи». Стратегія «Через самостійний менеджмент до позитивного само сприйняття». Типи групових взаємин і їхньої особливості. Культура керування персоналом.

Політичне середовище на міжнародному етапі за регіонами світу: Африка; Близький і Середній Схід, Північна Африка; Південна Азія; Східна Європа; Країни СНД; Латинська Америка; Східна Азія. Основні складові політичного середовища.

Форми політичної інтервенції. Експропріація: сутність та основні форми. Шляхи запобігання експропріації. Поступальна інтервенція. Найбільш поширені міри інтервенції.

Основні напрямки та етапи аналізу. Метод передбачення Дефліка.

Основні стратегії захисту від політичних ризиків. Взаємодія складових правового середовища міжнародного маркетингу. Типи правових систем.

3.2. Дослідження та вибір міжнародних ринків

Основні етапи планування і проведення маркетингового дослідження. Цілі, задачі та об'єкти дослідження. Підходи до реалізації дослідження: централізований, децентралізований та координований. Основні переваги та недоліки вибору незалежного агентства як виконавця дослідження та проведення дослідження силами власних фахівців.

Об'єкти маркетингових досліджень. Загальні питання міжнародного маркетингового дослідження. Питання вибору й оцінки закордонного ринку. Питання оцінки споживчого поведіння. Питання оцінки конкурентної ситуації. Питання щодо політичного і правового середовища. Питання комунікаційної і збутової інфраструктури. Питання вибору й оцінки маркетингового міксу.

Інструментарій міжнародних маркетингових досліджень. Класифікація основних методів дослідження. Рекомендації до складання опитування. Поняття маркетингової інформаційної системи (МІС). Основні категорії інформації для глобальної системи міжнародного маркетингу: маркетингова

інформація, інформації о конкурентах, закордонний обмін, приписуюча інформація, інформація про ресурси, загальні умови.

Сутність сегментації, основні цілі та задачі. Закон 80/20. Комплекс базових характеристик сегментації. Економічні характеристики. Демографічні характеристики. Соціальні характеристики. Культурні характеристики. Поведінкові та індивідуально-психологічні характеристики. Географічні характеристики. Поняття соціалізації. Поняття символічного маркетингу. Складові символічного маркетингу: час, простір, дружба, угоди, речі, символи, етикет. Джерела розходжень у культурах різних споживачів: цінності і життєві стилі. Класифікація цінностей по шкалі Poker-a. Концепція життєвого стилю і процесу споживання. Методи опису життєвого стилю: AIO (activities-, interests, opinions); модель VALS і VALS-2; модель LOV (list of values).

Поняття ринку. Визначення світового ринку. «Ринок покупця». «Ринок продавця». Класифікаційні категорії потенційних країн-кандидатів. Поняття потенціалу ринку. Поняття доступності ринку.

Сутність сегментації. Основні види вихідних даних для сегментації. Основні переваги виходу на міжнародний ринок: доступ до ресурсів; збільшення ринку збуту; розвиток адаптаційних соціально-культурних навиків виробників; розвиток корпоративної стратегії; опанування стратегії досягнення порівняльного краю; придбання податкових переваг; продовження життя продукту; можливість збереження доходів. Загальні труднощі міжнародної маркетингової діяльності. Технологічний вплив і вплив контролю. Економічний і демографічний вплив. Соціальний і культурний вплив. Політичний і юридичний вплив. Експортна стратегія. Стратегія спільних підприємств. Стратегія повної власності.

Цілі та мотиви розробки стратегії виходу фірми на зовнішній ринок. Сутність, алгоритми створення та механізм реалізації стратегії виходу на ринок. Типи ситуацій, пов'язаних із виходом фірм на закордонний ринок. Експортні, контрактно-інвестиційні та інвестиційні моделі виходу фірми на зовнішній ринок. Розробка маркетингового плану. Аналітична модель «коридор потенціалів»: переваги та недоліки. Квантово-економічний аналіз (КЕА).

Визначення сутності поняття моделі та стратегії виходу на міжнародний ринок. Класифікація моделей виходу фірми на зовнішній ринок. Типологія засобів присутності фірми за кордоном за Ж.-М. де Лієршнайдером та А. ван Блокстелем. Фактори вибору моделі виходу підприємства на зарубіжний ринок. Методи обґрунтування моделей виходу на закордонні ринки: оцінка переваг та недоліків; фінансово-маркетинговий; багатокритеріальний; стратегічно-маркетинговий; емпіричний.

Сутність поняття товарної політики. Основні товарні стратегії: стандартизація або диференціація. Передумови вибору товарної стратегії. Фактори, що визначають вибір товарної стратегії. Конкурентоспроможність товару як основний фактор товарної політики. Планування й реалізація маркетингової товарної політики.

Інформаційно-аналітичне забезпечення маркетингової діяльності. Макро- і мікросередовища цільових ринків. Результативність закордонних операцій.

Особливості застосування мікросегментації. Визначення та сутність транснаціонального маркетингу.

Визначення збутової політики. Етапи розподілу й руху товарів. Розподіл готової продукції в міжнародному маркетингу: прямий, непрямий.

Класифікація посередників й посередницьких організацій. Канали руху товарів у міжнародному маркетингу. Основні схеми каналів руху товарів (збутових каналів).

Характерні особливості основних збутових стратегій: стратегія інтенсивного (масового) збуту, стратегія ексклюзивного збуту, стратегія селективного збуту.

Сутність та визначення політики просування. Основних напрямки політики просування. Носії маркетингових повідомлень. Канали маркетингової комунікації. Реклама на закордонних ринках. Паблік рілейшнз (PR) у міжнародному маркетингу.

Технології стимулювання продажів. Об'єкти стимулюючого впливу. Стимулювання персоналу. Стимулювання продажів серед кінцевого споживача. Стимулювання посередників і ділових партнерів. Технології прямих продажів. Визначення директ-маркетингу. Основні форми прямого маркетингу.

Світова ціна: визначення та характерні ознаки. Фактори, що впливають на рівень цін на закордонних ринках. Види світових цін. Основні етапи ціноутворення в міжнародному маркетингу.

Методи розрахунку поточних цін. Основні цінові стратегії: установлення цін на новий товар; установлення ціни на справжню новинку; установлення ціни на новий товар-імітатор; установлення престижної ціни; ціноутворення в рамках товарної номенклатури; установлення ціни на товари, що доповнюють, і обов'язкові приналежності; установлення цін на побічні продукти виробництва.

Особливості сучасного міжнародного маркетингу. Глобалізація світової економіки як передумова розвитку міжнародного маркетингу. Головні тенденції сучасного розвитку міжнародного маркетингу. Вплив глобалізації на міжнародний маркетинг.

Розробка та реалізація міжнародної маркетингової стратегії ТНК. Торгові марки в міжнародній маркетинговій діяльності. Проблеми адаптації маркетингової діяльності до умов закордонних ринків. Міжнародна маркетингова діяльність вітчизняних компаній.

РОЗДІЛ 4. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

4.1. Міжнародна економічна діяльність та її особливості

Поняття, сутність, цілі, необхідність трансформаційних процесів. Особливості економічних процесів в Україні. Фактори, що впливають на хід перетворень в Україні.

Середовище розвитку МЕН та його основні фактори. Національні економіки та ознаки її систематизації (регіональна, економічна, організаційна).

Країни з розвинутою економікою в системі в системі МЕВ та їх загальна характеристика. Соціально-економічна диференціація країн, що розвиваються.

Особливості сучасної системи економічної політики Завдання світової економічної політики країни в контексті членства у СОТ та євроатлантичної інтеграції. Інститути регулювання міжнародних економічних процесів. Критерії оцінки міжнародних економічних процесів. Проблеми формування сучасної економічної політики.

Загальна характеристика та напрями міжнародної економічної діяльності. Класифікація суб'єктів економічних операцій: спілки підприємців, міжнародні організації системи ООН, державні органи та організації, суб'єкти господарської діяльності.

Проведення класифікації суб'єктів міжнародної економічної діяльності по принциповим інтересам учасників ринкових відносин та по рівням їхньої політики, на яких відповідна політика реалізується.

Основні види правових форм фірм і основні риси їх діяльності. Відповідальність суб'єктів міжнародних економічних операцій у залежності від правового стану фірми.

Поняття, сутність міжнародної торгівлі. Визначення залежності країн від міжнародної торгівлі за методикою Світового банку. Аналіз чинників, що впливають на рівень і динаміку зовнішньої торгівлі України. Аналіз факторів, що впливають на розвиток зовнішньої торгівлі. Механізм регулювання зовнішньоторговельних відносин і шляхи його удосконалення. Стратегічні напрями коригування зовнішньоторговельної політики. Заходи щодо забезпечення збалансованості експорту й імпорту. Структура зовнішньої торгівлі України товарами.

Загальна характеристика, основні причини відокремлення, досвід розвитку «Н.І.К.». Порівняльна характеристика експортноорієнтованої моделі розвитку «Н.І.К.» та імпортозамінної моделі розвитку латиноамериканських «Н.І.К.». Систематизація країн з економічною моделлю перехідного типу та їх характеристика.

Поняття економічних категорій «експорт» та «експортного потенціалу країни». Аналіз трансформаційних процесів в Україні. Роль експорту для країни-експортера. Проблеми проникнення України до системи світової торгівлі. Аналіз поточного стану експорту України. Визначення основних напрямків підвищення експортного потенціалу України та регіонів.

Поняття та види імпорту. Товарна структура та обсяги імпорту. Географічна структура імпорту товарів та послуг. Сальдо зовнішньої торгівлі. Поняття недобросовісної конкуренції. Визначення основних напрямків оптимізації імпорту.

Аналіз поточного стану торгівлі України з найпотужнішими інтеграційними групами: Європейським Союзом (ЄС), країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА), форуму Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС). Аналіз поточного стану торгівлі України з країнами СНД. Аналіз поточного стану торгівлі

України з країнами Близького Сходу. Заходи щодо забезпечення збалансованості торгівлі України з регіонами світу.

Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Специфічні риси міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрямки. Україна на міжнародному ринку послуг.

Загальна характеристика, поняття та еволюція світових ринків послуг. Сутність, поняття, цілі експортних і імпорتنих операцій з надання послуг. Основні аспекти міжнародного регулювання торгівлі послугами.

Загальна характеристика зовнішньої торгівлі України послугами та її структура у відповідності з вимогами МВФ. Моніторинг ринку послуг щодо забезпечення міжнародного торговельного обміну. Шляхи вдосконалення зовнішньої торгівлі послугами в Україні.

Загальна характеристика ГАТС. Зобов'язання щодо торгівлі послугами. Способи поставки послуг. Структура класифікації послуг прийнята в СОТ. Головні принципи торгівлі послугами. Обмеження, які можуть існувати щодо доступу на національний ринок послуг.

Поняття, види і форми міжнародної інвестиційної діяльності. Прямі іноземні інвестиції: причини, економічний ефект, оцінка обсягу, державна підтримка. Класифікація міжнародних інвестицій. Економічна сутність прямих та портфельних інвестицій. Сучасні тенденції їх розвитку. Міжнародні інвестиційні потоки.

Цінні папери, їх класифікація. Акції, євроакції, особливості їх емісії та обертання. Облігації та міжнародні облігації, їх емісія, властивості та порядок обертання. Джерела венчурного фінансування. Умови венчурного фінансування. Взаємозв'язки суб'єктів в процесі руху венчурного капіталу.

Правила міжнародного інвестування. Масштаби, цілі, структура, інвестицій за кордон. Орієнтації та результативність інвестиційної діяльності українсько-зарубіжних підприємств. Міжнародні портфельні інвестиції: види, причини, оцінка обсягів. Посередники при здійсненні закордонного портфельного інвестування.

Поняття «валюта», валютний курс, валютний паритет, валютне котирування. Режим валютних курсів. Загальна характеристика валютних ринків. Особливості здійснення валютних операцій в Україні: касових і термінових.

Поняття, особливості та специфіка міжнародних фінансових розрахунків. Способи платежу. Форми та механізм здійснення міжнародних розрахунків. Роль гарантійних операцій у міжнародній економічній діяльності.

Міжнародні і світова валютні системи, їх сутність і елементи. Європейська валютна система. Валютно-фінансова система країн ЄС. Фактори, що впливають на вибір форми міжнародних розрахунків при здійсненні експортно-імпорتنих операціях. Порядок організації розрахунків за міжнародними угодами. Платіжний і розрахунковий баланси, їх структура. Баланс міжнародної заборгованості, її види. Нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу.

4.2. Передумови і перспективи участі України в міжнародних ринках

Транснаціональна комерціалізація інновацій і технологій. Об'єкти (технології) світового та міжнародних ринків технологій та їх класифікація. Сучасні форми міжнародного комерційного трансферу. Загальна характеристика продуцентів технологій.

Еволюція науково-технічного потенціалу і науково-технічної та інноваційної політики держави. Лізингові операції як напрям трансферу технологій. Стан та перспективи ліцензійної торгівлі України. Інтегрована оцінка можливостей і напряму адаптації перехідної економіки України до процесів техноглобалізму. Концепція інноваційно-технологічної політики.

Передумови науково-технічного співробітництва (НТС). НТС як форма МЕН. Традиційні і нові форми НТС країн світу. Міжнародний рух технологій та механізм її передачі. Сумісні наукові дослідження. Міжнародні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Обмін науково-технічними досягненнями і досвідом. Взаємні консультації з основних питань НТС. Розробка науково-технічних прогнозів. Співробітництво в галузі науково-технічної інформації, винахідництва та патентної справи. Комерційний зміст науково-технічних відносин. Розвиток торгівлі ліцензіями і ноу-хау. Захист інтелектуальної власності.

Основні положення, цілі, принципи Угоди. Економічне партнерство: торгівля, режим найбільшого сприяння, генералізована схема преференцій, відсутність кількісних обмежень, свобода транзиту, підприємство та інвестиції, захист інтелектуальної власності, платежі та рух капіталів.

Поняття, цілі міжнародного кооперування виробництва. Методи співробітництва в кооперуванні. Виробничо-технологічне співробітництво. Торгово-економічні процеси, пов'язані з реалізацією кооперованої продукції. Після продажне обслуговування техніки як найбільш розвинута сфера налагодження коопераційних зв'язків в Україні.

Поняття, сутність міжнародної міграції як складової загально інтеграційного процесу. Обставини еміграції робочої сили з України. Характер і структура міграційних процесів. Економічні та професійні мотиви міграції.

Спонукальні причини міграції населення. Напрямки сучасних міграційних потоків. Характерні риси міжнародної міграції в сучасних умовах розвитку світового господарства. Державне регулювання ринка робочої сили. Основні світові ринки робочої сили. Особливості сучасного розвитку ринку праці.

Міждержавні угоди України з країнами – потенційними споживачами української робочої сили. Принципи міжнародного права, що забезпечують політичні та соціальні гарантії працівникам-емігрантам. Концепція створення в Україні Національної служби міграції. Правові засади і функції Національної служби міграції. Співробітництво України з Міжнародною організацією з міграції (МОМ).

Загальна характеристика зовнішньоекономічної політики. Поняття, сутність, необхідність та цілі державного регулювання зовнішньоекономічних

зв'язків. Об'єкти регулювання. Сучасне зовнішньоекономічне становище України.

Загальна характеристика органів державного регулювання ЗЕЗ в Україні. Структура Департаменту державної політики у сфері зовнішньої торгівлі України апарат державного регулювання ЗЕЗ у промислово розвинутих країнах. Порядок та умови встановлення правового режиму щодо іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні.

Методи та інструменти регулювання ЗЕЗ. Механізм регулювання за допомогою економічних, адміністративних, митно-тарифних і нетарифних методів, інструментів валютного регулювання ЗЕЗ. Антимонопольне регулювання як заходи законодавчого регулювання ЗЕЗ.

Поняття митного тарифу, його види. Методи визначення митної вартості товару. Міжнародні товарні номенклатури. Нетарифні методи регулювання: квотування, ліцензування як оперативні міри.

Валютна політика: поняття, види, цілі та інструменти. Органи валютного регулювання в Україні. Форми і завдання валютного регулювання. Порядок ліцензування банківських операцій з іноземною валютою. Організація вивозу і ввезення на територію України банкнот іноземних держав, бланків дорожніх чеків міжнародних платіжних засобів та бланків інших чеків.

Вектори інтеграції України у світове господарство. Перспективи геоекономічної конфігурації та інтеграційна стратегія України. Поняття, сутність міжнародної інтеграції та економічний потенціал України. Інтеграція України в Європейський Союз - пріоритетний вектор інтеграції. Взаємозв'язок міжнародної інтеграційної стратегії та внутрішніх економічних перетворень в Україні. Визначення правильного балансу стосовно геостратегічного трикутника «США – Європейський Союз – Росія».

Передумови входження України до світового економічного простору. Проблеми економічної безпеки. Трансформація структури зовнішньої торгівлі. Реалізація конкурентних переваг. Стабілізація виробництва та його структурна перебудова, залучення іноземних інвестицій. Створення конкурентного середовища. Досягнення експортно-імпоротної збалансованості. Зменшення рівня бартерного обміну. Національні економічні інтереси України у сфері МЕН: регіональні, субрегіональні і локальні. Головні напрями розвитку МЕН: розвиток двосторонніх міжнародних відносин, розширення участі у європейському регіональному співробітництві, співробітництво в межах СНД, членство в міжнародних організаціях. Пріоритети України в регіональному співробітництві. Проблеми співробітництва з ЄС. Нові регіональні напрями зовнішньоекономічних зв'язків України. Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку.

Загальна характеристика експортного потенціалу України. Основні вектори диверсифікації конкурентоспроможних зовнішньоекономічних зв'язків. Домінанти формування експортного потенціалу та пріоритетні напрями державної імпоротної політики. Стратегія експортної зорієнтованості України.

Формування економічної єдності світу. Поглиблення інтернаціоналізації СГ. Роль НТР в зближенні якісних характеристик сучасного виробництва.

Дематеріалізація і інтелектуалізація виробництва, зміна моделі економічного розвитку. Глобалізація економічного розвитку і роль МЕВ в установленні зв'язків національних економік зі світовим господарством і у формуванні елементів глобальної економіки.

Рушійні сили і особливості сучасної економічної глобалізації, її головні форми. Моделі економічного розвитку. Транснаціоналізація світової економіки. Глобальні інвестиційні цикли. Глобальні проблеми СГ і МЕВ. Міжнародні економічні аспекти вирішення екологічних проблем. Шляхи розв'язання глобальної продовольчої проблеми. Глобальна ресурсно-енергетична проблема. Безпека світової економіки. Координація міжнародної економічної політики.

Конструктивна модель після кризового розвитку України в умовах входження країни в етап економічної стабілізації. Неоліберальна модель України в контексту глобальної стратифікації країн. Основні аспекти щодо відновлення дієздатності української держави. Принципові ознаки та характерні риси глобалізації як суспільно-економічного процесу. Пріоритетні напрями та форми економічної модернізації в Україні. Логіка формування національного капіталу з погляду можливості реалізації імпортозамінної зовнішньоекономічної стратегії країни.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Результати фахового вступного випробування обчислюються (за шкалою від 100 до 200):

$$P = P1 + P2 + P3,$$

де $P1$ – оцінка за перше питання (за шкалою 0-60).

$P2$ – оцінка за друге питання (за шкалою 0-60).

$P3$ – оцінка за третє питання (за шкалою 0-80).

Результати фахового вступного випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів з урахування рівнів підготовки:

У разі отримання оцінки від 0 до 99 іспит вважається таким, який не складено і вступник до участі у конкурсному випробуванні не допускається.

Оцінювання рівня підготовки, тобто знань і умінь вступника, відбувається на підставі наступних критеріїв:

1. Правильність відповіді;
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу;
3. Вміння користуватись засвоєним матеріалом.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування проводиться у формі усного іспиту. Для проведення вступного випробування формуються окремі групи вступників в порядку надходження (реєстрації) документів. Список допущених до вступного випробування ухвалюється рішенням приймальної комісії, про що складається відповідний протокол.

Для проведення вступного випробування головами фахових атестаційних комісій попередньо готуються екзаменаційні білети відповідно до «Програми фахового вступного випробування». Програма фахового вступного випробування оприлюднюється на веб-сайті Університету.

Фахове вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому до ДБТУ.

На іспит вступник з'являється з документом, який посвідчує особу (паспорт громадянина України у вигляді книжечки, ID-картка), при пред'явленні якого він отримує екзаменаційний лист, завдання (екзаменаційний білет). Екзаменаційний білет містить завдання з тем, вказаних у програмі фахового вступного випробування. Тривалість іспиту – 2 астрономічні години. Користуватися при підготовці друкованими, електронними або іншими інформаційними засобами забороняється.

При підготовці відповіді використовуються листи відповіді, які зберігаються після випробування в особовій справі вступника.

Результати випробування оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів за правилами, вказаними в розділі «Критерії оцінювання фахового вступного випробування» і відмічаються у «Листі усної відповіді». Рівень знань вступника за результатами іспиту заноситься також до екзаменаційної відомості і підтверджується підписами голови та членів комісії. Відомість оформляється одночасно з «екзаменаційним листом» вступника і передається до приймальної комісії в день складання фахового вступного випробування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародні організації: кредитно-модульний курс: навч.-метод. посібник / Т.В. Андросова [та ін.]. – Харків: «Видавництво «Форт», 2013. – 232 с.
2. Андросова Т.В., Кот О.В., Козуб В.О. Міжнародні організації: навчальний посібник у структурно-логічних схемах. – Х.: ХДУХТ, 2009. – 160 с.
3. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс: Навч. посібник / За ред. Козака Ю.Г. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2011. – 344 с.
4. Голуб Н.В. Україна та міжнародні організації. – К.: Издательство: ТОВ «Кондор», 2010. – 182 с.
5. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2006. – 660 с.
6. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації: Навч. посібник – К., 2011. – 280 с.
7. Андросова Т.В., Козуб В.О. Тестовий тренінг з дисципліни «Міжнародні організації». – Харків: ХДУХТ, 2007. – 62 с.
8. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – К.: Знання – Прес, 2002. – 312 с.
9. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник [3-тє видання, стереотипне]. – К.: Знання, 2001. – 306 с.
10. Петренко Л.П. Міжнародні фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2003. – 223 с.
11. Луцишин З.О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. – К.: Видавничий центр «ДрУК», 2002. – 319 с.
12. Лютий І.О. Валютна політика та перспективи входження України в міжнародне економічне співтовариство. – К., 2000. – 164 с.
13. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посіб. / О.І. Береславська, О.М. Наконечний, М.Г. Пясецька та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 285 с.
14. Акулич, И. Л. Международный маркетинг: учеб. пособие / И.Л. Акулич. – Мн.: Выш. шк., 2006. – 544 с.
15. Каніщенко О.Л. Міжнародний маркетинг: навч. посібник / О.Л. Каніщенко. – К.: Кондор, 2007. – 152 с.
16. Мазаракі А.А. та ін. Міжнародний маркетинг: підручник / За ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. – 306 с.
17. Циганкова Т.М. Міжнародний маркетинг: теоретичні моделі та бізнес-технології: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 400 с.
18. Циганкова, Т. М. Міжнародний маркетинг: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2005. – 236 с.
19. Чернега О.Б. Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник під редакцією О.Б. Чернеги / Чернега О.Б., Маловичко А.С., Матвеева В.Ю., Шеремет Т.Г., Горіна Г.О., Семенов А.А., Іваненко І.А., Озаріна О.В., Білозубенко В.С., Абрашка О.В. – Львів: «Магнолія 2006», 2012. – 544 с.
20. Кухарська Н.О., Харічков С.К. Міжнародна економічна діяльність

України: Навч. посібник. – К.: «Одиссей», 2007. – 456 с.

21. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник / за ред. І.В. Багрової. – К.: «Центр навчальної літератури», 2004. – 384с.

22. Новицький В.С. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.

23. Герасимчук В.Г. Міжнародна економіка Навч. посіб. – К.: Знання, 2009. – 302 с.

24. Міжнародна економічна діяльність України: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання / Укладач Озаріна О.В. – Донецьк, Дон НУЕТ, 2009. -198 с.

25. Міжнародна економічна діяльність України: Тести для студентів денної та заочної форм навчання / Укладачі Чернега О.Б., Озаріна О.В., Білозубенко В.С. та ін. – Донецьк: Дон НУЕТ, 2011. – 68с.

ДОДАТКИ

Зразок «Екзаменаційний білет»

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії,
в.о. ректора ДБТУ

Голова фахової атестаційної комісії

_____ Тихонченко Р.С.
«_____» _____ 2022 р.

_____ проф. Т.В. Андросова

**ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____
фахового вступного іспиту**

Ступінь освіти _____ магістр

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Освітня програма (за необхідності) Міжнародна економіка

1. Охарактеризуйте поняття міжнародний поділ праці. _____
2. Що таке міжнародна спеціалізація виробництва? _____
3. На основі умовних даних таблиці визначте ступінь відкритості національних економік – через розрахунок обсягу експорту на душу населення та питомої частки кожної країни у світовому експорті (заповніть вільні клітинки у таблиці).

Країна	Обсяг експорту, млрд. дол. США	Чисельність населення, млн. чол.	Обсяг експорту на душу населення, млрд. дол. США	Питома частка кожної країни у світовому експорті, %
1	2	3	4	5
США	1283,1	325,5		
Німеччина	1283	82,8		
Японія	641	126,4		
Франція	505,4	64,8		
Великобританія	412,1	65,4		
Італія	436,3	59,9		
Канада	402,4	36,5		
Нідерланди	460,1	17,1		
Україна	33,9	42,6		
<i>Країни світу разом</i>	<i>5457,3</i>	<i>821</i>		